

(MIN-)MALKOAK

Kattin Madariaga Apaolaza

Arantza (Nafarroa)

Egun argitsua zen hura. Leihotik begira nenbilen. Ez nuen kanpora irteteko gogorik, baina etxe barruan kabitu ezinik nengoen. Idatzi egin nahi nuen, baina boligrafoak tinta gabe neuzkan. Paretak bota nahi nituen, baina zurruneziak ziren. Kolore biziz beteriko koadroak zuri-beltzean ikusi nahi nituen. Oihu egin nahi nuen, baina ez neukan ahotsik. Negar egin nahi nuen, baina ez zitzaidan malkorik geratzen.

Nire lagunak ahotsak entzun nituen, edo ezagunak besterik ez ziren jada, ez dakit ziur. Musika-kaskoak jantzi nituen belarrietan, gainerako munduan gertatzen zen edozer ez entzuteko asmoz. Momentu batean, ni lagun horietako bat izatea amestu nuen, baina segituan alde egin zidan ideia horrek burutik. Ez nuen inoiz lortuko berriz ere talde horren parte izatea.

Zigarroa piztu nuen. Gurasoak ez zeuden etxean, ezin ninduten ikusi. Berrero ere eztabaidan hasi ziren eta, aita tabernara joan eta ama lanera abiatu zen. Ez zeukan jada zentzurik erretzeak, ez bainintzen lagunekin irteten, eta ez bainion nire handi-

tasuna inori erakutsi behar ke artean nengoen bi-tartean, baina, halere, erretzen jarraitzen nuen, ez nekien zergatik baina, erre egiten nuen.

Azkar bukatu nuen lehen zigarroa, beraz, bigarren bat piztu nuen. Leihotik begira jarraitu nuen, musika-kaskoak jantzita. Kantu lasaiak entzuten nenbilen, aspaldiko partez. Neure barruan orroka zebilen piztiak lasaitasun pixka bat eskatzen zidan, eta bada, nire hirugarren *playlista* aukeratu eta zutik mantendu nintzen, nora begira nengoen ere jakin gabe. Segituan ohartu nintzen ez zela erabaki ona izan musika hori entzutea. Kanta erromantikoak baino ez ziren, norberak bikotekidea izanez gero mundua ederragoa dela dioten kantak. Gezurra da hori. Ezin gara inoren menpe bizi, eta are gutxiago bikotekidearen menpe. Ezin dugu beste pertsona batek gure bizitza konpon dezan onartu, geuk egin beharreko gauza da.

Dagoeneko umorea ere txartuta, sukaldera abiatu nintzen. Zigarro-paketea bukatuta neukan jada, eta gosea etorri zitzaidan. Hilabete lehenago izan balitz, lagunekin pipa batzuk jatera irtengo nintzen kaleko bankuan eserita, baina gauzak nola zeuden ikusita, etxeko egongelako sofan eserita jan nituen pipok, bakar-bakarrik, inoren beharrik gabe.

Ez nekien zer egin. Ez nuen ezer egiteko gogorik, baina aldi berean mundua «jan» nahi nuen, jendea-ri erakutsi neu ere jende horren parte nintzela, bantintzela nor. Baina ezin nuen, ez nintzen kanpora irteten ausartzen, ez mezu bat idazten. Ezin nuen, nahi izan arren, nire gorputzak ez zidan uzten. Beldur nintzen, ez nekien zeren beldur baina, ezinego-na sortzen zidan beldur horrek.

Nahiz eta bizirik egon, hilda sentitzen nintzen. Bizitarik ez baduzu, zer da bizirik egotea? Ni ez nengoen bizirik, eta onartzen nuen. Onartzen nuen ez neukala bizitzeko bizitarik, aurrera egiten lagunduko zidan kuadrillarik, onean eta txarrean maitatuko ninduen familia perfekturik, egunero «maite zaitut» esango zidan bikotekiderik... Onartzen nuen, baina min ematen zidan.

Aita ez zen tabernatik bueltatzen. Orduak eta orduak joan ziren, eta ageri ez. Berriro ere mozkortzen egongo zen, algaraka, eman beharreko negarrak ezkutatuz. Maiz haserretzen ziren gurasoak, edozein aitzakia nahikoa zuten eguna elkarrekin muturtuta igarotzeko. Alde txiki bat zegoen, baina. Amak benetan gaizki pasatzen zuen, ez zen egoera hura jasateko gai, baina, halere, lanera joaten zen egunero-egunero, alaba eta maite ez zuen senarra mantentzeko. Aita, berriz... Aitari berdin zitzaion guztia. Agian gaizki pasatuko zuen, baina ez zuen hori azaleratzen, behintzat. Tabernara joaten zen, eta ez zen goizaldeko ordu txikiak arte azaltzen, eta ni kezkatuta egoten nintzen, oso kezkatuta. Banekien gurasoek neugatik jarraitzen zutela elkarrekin, banekien neugatik ez balitz aspaldi bananduko zirela, baina, nolabait, nik gaizki pasatuko ote nuen beldur ziren, gurasoon banaketa gainditzeko gai izango ez nintzela pentsatuko zuten... Ez zuten ikusten nik nahiago nuela, askoz, bananduko balira, bi urte barru adin nagusikoa izango nintzela eta etxetik alde egingo nuela, eta hainbat hobe zela ahalik eta azkarren bakoitzak bere bidea hartuko balute, bata bestearenean oztoporik jarri gabe.

Etxea ere ez nuen «etxetzat» hartzen. Babesa ematen zidaten lau paretak ez ziren nahikoa babes. Gehiago behar nuen. Ikusi ezin daitekeen etxe bat, ukitu ezin daitekeena, usaindu ezin daitekeena, baina senti daitekeena. Ez nuen horrenbeste ere eskatzen: etxe bat. Nahiz eta asko eskatzen ez nuela iruditu, ez zitzaidan iristen. Kale gorrian biziko banintz bezala sentitzen nintzen, ezezaguntzat hartzen nituen ezagunez inguratuta.

Ez nuen lortzen neure burua sentitzea, tira, ez nuen lortzen ezer sentitzea. Ez sentitzea, ez pentsatzea, ez maitatzea, ez sufritzea, ezer ez. Neure buruarekin bakarrik nengoen, baina hori ere ez neukala iruditzen zitzaidan. Maitatu egin nahi nuen, pozez negar egin, goizaldera arte lagunekin egon, gozatu, ardurarik gabe bizi, bizitza izan, sentitu... Baina ez nuen lortzen, saiatu arren.

Zergatik ni? Zergatik ez zitzaion beste inori gertatu? Zergatik niri, baina? Hobe esanda: zergatik bizi behar inork hori? Zergatik geratzen da jendea egun batetik bestera kuadrilla gabe geratu, eta zergatik ematen du horregatik munduak bukatu behar duela? Gizartearen kontuak zirela uste nuen, munduak inorengatik ezer ere egiten ez duela, dena idealizatuta dagoela; jendeak normaltzat jotzen duenetik at bazaude, ez duzula errespeturik merezi, eta hark barrezka erabiltzeko jostailua bihurtzen zarela, beste ezer ere izateko eskubiderik gabe.

Ez nion amari neukan arazoa kontatu nahi, ez nion buruko min gehiago eman nahi. Banekien psikologo bat bilatuko zidala, eta zeuzkan azken aurrezkiak niretzako terapia ordaintzen xahutuko

zituela. Eta nik ez nuen hori nahi. Etxe bat nahi nuen nik, etxe ikusezin horietako bat.

Nahiz eta esna nengoenean ez nuen ezer sentitzen, amets egitea, behinik behin, lortzen nuen. Lo nengoen bitartean bizirik sentitzea. Nekearen nekez begiak itxita neuzkala esna sentitzea, inoiz baino biziago. Arraroa ematen duen arren, ametsetan neukan benetako bizitza. Egunaren amaiera noiz iritsiko egoten nintzen, desiratzen, betazalak jaisterakoan kolorez beteriko belztasuna ikusteko.

Hantxe nengoen, sofan eserita, itzalita zegoen telebistari begira, ezerezari so. Pizteko tentazioa izan nuen, baina urrutiko kontrolagailua hartzeko indarririk ez neukan. Hantxe geratu nintzen, bi hankak gurutzatuta, barkardadearen aurrean txiki. Besarkada bat behar nuen, besarkada emango zidan norbait behar nuen. Beharrak ase ezina da bizitzak eman diezagukeen min handienetako bat. Zerbait arima guztiaz desiratu eta ezin eskuratu, ezinbestekoa duguna ezin gureganatu! Mina da hori. Larruazalean ikusi ezin daitekeen zauria, baina jasangaitza dena.

Sofatik altxatu nintzen eta komunera joan. Bidean buelta hartzea pentsatu nuen, baina beharrezkoa zen jarraitzea, beldurrei aurre egitea. Atea gurutzatu nuen, baina ez nuen konketara begiratu. Ez, behintzat, hasiera batean. Zutunik geratu nintzen, blokeatuta. Gorputzak ez zidan mugitzen utzi. Luzaro egon nintzen bertan mugitu gabe, baina, halako batean, hanka bat mugitu zitzaidan, jarraian bestea, eta konturatzeko, konketaren gaineko ispiluaren aurrean nengoen, bertan zegoen neskari

so. Neu, neuri begira. Neu, neurekin. Neu. Mundutik at. Neu.

Darkarka nengoen, inoiz ez bezala. Zutik mantentzeko ere arazoak nituen. Ahul sentitzen nintzen, gorputzak erantzungo ez balit bezala. Berriro ere, negar egin nahi nuen, baina, berriro ere, malkorik isuri ez. Ez nuen ni izan nahi. Beste pertsona bat izan nahi nuen, nire egunerokotasunarekin zerikusirik ez zeukan pertsona bat.

Ispiluaren islak asko erakusten zuen. Bizitza gogorra ageri zen. Azken asteetan bizitu nuen guztia ageri zen. Amona hil zitzaidaneko mina ageri zen. Ikasketengatik neukan presioa ageri zen. Sufrimendua ageri zen. Egin gabeko negarra ageri zen. Algora faltsu guztiak ageri ziren. Neugan ikustea nahi ez nuen guztia ageri zen. Edo agian ez zen ageri, baina nik ikusi egiten nuen hori guztiori. Bizi izatea merezi ez zuen bizitza hori ikusten nuen. Begiak itxi nituen, baina oraindik ere ikusten nuen. Barnean neukan, beraz, ezin nuen lortu ez ikustea, eta are gutxiago begiak itxita neuzkala.

Gela batek mundu bat zirudien, komuna batek unibertso bat. Kabitu ezin nintzen unibertso bat. Sabaian zegoen bonbillak nire iluntasuna argitzea ez zuen lortzen. Itsutzeko moduko argia zen begientzat, baina ez bihotzarentzat.

«Bihotz» hitzak zera esan nahi du: 'bi hots, bi soinu'. Nik soinu bakarra nabaritzen nion neureari, baina. Neurea eta neurea bakarrik zen soinua, beste inoren oihartzunik gabe, neurea zen. Soinu bakarrak areto osoa bete zezakeela pentsatzen nuen, baina laster ikasi nuen arima bezalako esze-

natoki batean ahots bakar batek ez duela nahiko burrunba sortzen, laster ikasi nuen neu bakarrik ez nintzela neuretzat nahikoa. Laster ikasi nuen pertsonok beste pertsona batzuen beharra dugula, bi hots behar direla bihotz bat osatzeko.

Amona zenaren gelara joan nintzen. Betidanik bizi izan zen amona gurean, eta beste ezer ez bezala maite nuen. Dena kontatzen nion, eta dena entzuten zidan. Neukan arazo txikienari ere garrantzia ematen zion, eta neure aurpegian irribarre baten itzala-edo agertzea lortzen zuen, beste inork ez bezala. Gelaren izkina batean zegoen besaulkira abiatu nintzen. Bertan eserita egoten zen amona, puntua egiten zuen bitartean irratia edo Benito Lertxundi-
ren diskoak entzuten.

Izugarri gozatzen zuen nirekin. Nire mundua ulertzen saiatzen zen, berearekin alderatuta oso ezberdina zen arren. Halere, ulertzen saiatzen zen. Oroitzen naiz behin, zahartzean bera bezalakoa izan nahi nuela esan niola, eta hark nik askoz gehiago nuela zain esan zidala: «Neska argia zara, maitekorra, zeure buruaz segurua, alaia, desberdina bezain ederra. Zu bezalako pertsonak mundu osoa dute zain, eta ezin dira puntua egitera mugatzen diren ni bezalako amona bihurtu. Zuk gehiago merezi duzu, eta gehiago lortuko duzu». Bere hitzak buruan dauzkat oraindik ere. Amona zen neugan sinesten zuen bakarra. Neu ere banintzela nor ulertzen zuen bakarra. Nire min guztiak ulertzen zituen bakarra. Kuadrillak ulertu ez duena amonak ulertu zuen, nik ezer kontatu ez nion arren.

Pertsonak ez dira betiko, ordea. Beren oroi-tzapena betiko izango dugu barruan, baina haiek denbora mugatu bat dute, guk onartu nahi ez arren. Denak dauka hasiera eta amaiera, eta amonak ere izan zituen bereak. Egun arrunt batean ama etorri zen eskolara, eta arraroa egin zitzaidan, ez baitzen inoiz ere etortzen neure bila. Zer zen galdetu nionean, etxera azkar itzuli behar genuela esan zidan. Nik, ordea, lagunekin jolasean geratu nahi nuen eta, horrela bota zidan amak, inolako estalkirik gabe: «Amona hil egin da, etxera joan behar dugu».

Hurrengo bi hilabeteak beltz gogoratzen ditut. Amonaren falta handia zen, ez zen erraz betetzeko zuloa. Ez nuen inorengan ikusten haren begietan sumatzen zen distira nirekin hitz egiten zuenean. Ez nuen inorengan sentitzen babes hori. Ez ninduela inork horrenbeste maite pentsatzen nuen. Amona behar nuen, ez beste inor.

Gelaren erdian zegoen ohean etzan nintzen. Neure buruari galdetu nion, ea zergatik amonak hain erraz ulertu zuena nire kuadrillak ezin zuen onartu, ezin zuen normaltzat jo, lasaitasunez hartu.

Sabaiari begira geratu nintzen, luzaro, eta amona neuri begira zegoela igarri nuen. Ez, ez zitzaidan iruditu, ez nengoen zoratuta. Bene-benetan sumatu nuen. Barruan nuen zerbaitek esan zidan amona neuri so zegoela, eta nitaz harro, kuadrillari kontatzeko adorea izan nuelako. Amona nola sentituko zen pentsatze hutsak indarra eman zidan, eta zuzen jokatzeko nentzela pentsatu nuen, ez niola inori minik egin. Naizen bezalakoa maite nahi ez banindu-

ten, akaso haientzat gehiegi nintzelako zen, haien aldean ni balio handikoa nintzelako.

Ganbarara joan nintzen. Trastoz beterik zegoen gela zen edonorentzat, agian, baina niretzat deskonektatzeko leku lasaia zen. Haurtzaroko oroitzapen gehienak bertan neuzkan. Zeuden tramankulu bixienak hartu eta jostailu bilakatzen nituen. Mundu bat sortu berekin. Amesten nuen tarteka umetan nuen bizitasuna berreskuratzea, baina ezinezkoa iruditzen zitzaidan. Denborak pertsona berriak bihurtzen gaitu.

Hantxe zeuden, gurasoek gazte-garaian entzuten zituzten artisten diskoak kaxetan sartuta, maindire zaharrak esekita, baratzerako tramankulu zahar batzuk, lastaira zahar pare bat, aitona-amonen ezkontzako argazkiak, eta baita neure gurasoenak ere... Hantxe, txikia nintzela ganbarara igotzean ikusten nuen guztia, baina halere, ganbara askoz hustuago nabaritu nuen. Azken pintzelkada falta zitzaion koadroari, nire irudimena. Baina, koadroa beltza zegoenez jada, alferrik zen pintzelkadak gainetik margotzea, ez ziren ikusiko.

Izkina batean eseri nintzen, eta umetan gela hartan nola egoten nintzen oroitzen hasi nintzen. Gurasoek lagunekin irteten uzten ez zidatenean igotzen nintzen ganbarara, eta bertako tramankuluak baliatzen nituen, «ni» berriak sortzeko. Batzuetan DJa nintzen, besteetan etxekoandrea, hurrengoe-tan nekazaria... Labur esanda: izatea lortu ez nuen guztia nintzen orduan. Batez ere, zorionsu nintzen.

Leku segurua nuen ganbara. Banekien hara igotzen nintzen guztietan ahoan irribarrea bueltatuko nintzela behera. Banekien mundu lasai bat neukala zain, pozik egon nintekeen mundu bat, eta hori nahikoa zen niretzat. Mundu horrek urteak joan ahala bueltak emateari utzi zion, eta ez zen jada mundua, dagoeneko gela zen, gela arrunt bat.

Lagunak hara igotzen nituen garaia etorri zitzaidan gogora. Elkarrekin trasteak jostailu eta gelak mundu bihurtzeko gai ginen garaiak gogoratu nituen. Berriro ere malko bat isurtzeko gogo jasangaitza piztu zitzaidan, baina begiek beti bezain lehor jarraitu zuten; arimako zauria irekita geratu zen.

Ganbaratik irten nahi nuen, baina gorputzak ez zidan utzi. Nolabait, urte luzeetan seguru izan nuen lekua oraindik ere segurua zela esan nahi zidan bihotzak, eta bertan gera nintekeela, «ni» berriak sortuz. Baina, buruak batzuetan bihotzak baino indar handiagoa du, eta buruak ez nituela «ni» berriak sortu behar zioen, nintzen «niarekin» aurrera jarraitu behar nuela. Beraz, gorputzari eta bihotzari kontra eginez, zutunik jarri, eta pausoka-pausoka, ganbaratik irten nintzen, nire mundu segurutik segurua ez nuen mundura salto egin.

Munduak mundu ziren, gelak gela, jendea jende, arimak arima. Baina ni ez nintzen neu. Gainerakoen «nia» ez zen neurea zen «nia». Nire inguruak ezagutzen zuen neska ez zen nik ezagutzen nuena. Egun horietako «nia» ez zen bizi izan zituen gainerako 16 urteetako «nia», bi pertsona ezberdin ginen, baina halere pertsonak ginen biok. Gorputz

berean harrapatutako bi pertsona ginen, baina pertsonak, denaren gainetik pertsonak.

Kalea mundu eta etxea kale bihurtzen zaigun unean, non dago etxea? Tintarik gabeko boligrafoetan, non dago idatzitako istorioa? Pareta zurrunegetan, non dago atea? Kolorez beteriko koadroetan, non dago bidea erakusten digun argi zuria? Barruan geratu zaizkigun oihuetan, non dago atara beharreko hotsa? Isuri gabeko malkoetan, non dago sentimendua? Non nengoen? Zergatik nengoen? Zer nintzen? Nor nintzen? Hainbeste galderarentzat zergatik ote dago hain erantzun gutxi?

Ni? Neure arima? Neure bihotza? 16 urteko neska gaztea? Ez. Neuri egin zidatenaren ondoren geratu zena? Bai, horixe nintzen. Min guztien ondoren geratu zen pertsona apurra, lagun txarrek bakarrik utzi zutenean barruan ebaki handi eta luze bat geratu zitzaion neska.

Nire gelara itzuli nintzen. Bertan nuen neure panpina zain, ohearen gainean. Besarkada estua eman nion. Tristeia zen gertu sentitzen nuen bakarria objektua izatea. Baina, halere, bizitza osoan eduki nuen alboan, bera izan zen 16 urte luzeotan eztabaidarik sortu ez zidan bakarria, amonaz gain, baina, hura joan zitzaidanez, panpina bakarrik geratu zitzaidan, horixe bakarrik nuen benetako lagun. Besarkada luze eta sakona eman nion, baina ez zen malkorik isuri. Nahi izan arren, masailak lehor nituen oraindik ere, begiak busti gabe.

Leiho-ertzeraz bueltatu nintzen. Ez zen jada ordu pare bat lehenago entzuten zen lagun-taldearen soinuak barrundatzen, beraz, soinu horien lagun-

tasunik ere ez neukan. Isiltasun sakona, luzea, amai-gabea. Eroso eta aldi berean deseroso sentiarazten ninduen isiltasuna. Bihotzeraino iristen zitzaidana.

Norbaiten soinu bat falta nuen, norbaiten hots bat, norbaiten irri bat, norbaiten begirada bat, norbaiten «maite zaitut» bat.

Zalantza handiz, eta eskuak dardarka baina, mugikorra atera nuen. Bilatzailean aplikazioaren ize-na bilatu nuen, dudaz beteta. Ez nekien ongi ala gaizki nenbilen jokatzeko, nekien gauza bakarra zen, norbaiten beharra nuela. Bi minutu iraun zuen aplikazioak deskargatzen, neure bizitzako bi minutu luzeenak izan ziren. Instalatu zenean, behatzaz sartzeko eman nion, nahiz eta hori dardarra bizian zebilen. Zera izan zen agertu zitzaidan lehen esaldia: «Zure laranja erdiaren bila zabilta? Norbaitekin amodiozko istorio bat bizi nahi? Hementxe aurkituko duzu zeure bizitzako maitea! Horretarako, hurrengo galderei erantzun besterik ez duzu». Bihotza ezin azkarrago taupaka nuen. Hurrengo galderak? Zer galdera? «Hauxe duzu lehen galdera: zer sexurekin identifikatzen zara? *a: neska, b: mutila, c: beste bat, d: ez dakit ziur*». Lasaitua hartu nuen. Lehenbiziko aukera sakatu nuen, «a: neska» aukera, eta beste galdera bat atera zitzaidan.

«Hemen daukazu hurrengo galdera: zein sexu-joerarekin identifikatzen zara ondoen? *a: heterosexuala, b: homosexuala, c: bisexuala, d: beste bat, e: ez dakit zihur*». Ezin nuen arnastu. Ez nekien zer sakatu. Dena lauso ikusten hasi nintzen, neure buruaren kontrola galtzen. Kosta zitzaidan lasaitzea, ordu erdi behar izan nuen neure onera bueltatzeko. Zer

egingo nuen? Neure burua onartu, ala besteek nahi zuten «nia» bultzatu? Neure buruarekin pozik egon, ala gainerakoak nirekin pozik egotea bermatu? Zoriontsu izan, ala nire ingurua zoriontsu egin? Zer arraio! Bizitza izorratuta neukan jada, zergatik izorratu gehiago neure burua ez onartuta? Hasiera batean hori pentsatu nuen, baina ez zen hain erraza izan, neure etorkizuna jokoan zegoen, zati handi batean. Ezin nuen bihozkada batez sakatu botoia, neu nengoen jokoan, ni neu. Asko kostata baina, «b: homosexuala» aukera sakatu nuen.

Orduantxe atera zitzaidan denbora luzez atera ez zitzaidan malkoa. Zorion-malkoa nuen.